

Natura 2000 gebied 100 – Voornes Duin

(Zie leeswijzer)

Kenschets

Natura 2000 Landschap:	Duinen
Status:	Habitatrichtlijn + Vogelrichtlijn
Site code:	NL9803077 + NL2002017
Beschermd natuurmonument:	-
Beheerder:	Natuurmonumenten, Zuid-Hollands Landschap, Gemeente Westvoorne, Rijkswaterstaat, particulieren
Provincie:	Zuid Holland
Gemeente:	Hellevoetsluis, Westvoorne
Oppervlakte:	1.404 ha

Gebiedsbeschrijving

Het Voornes Duin bestaat uit jonge duin- en strandafzettingen met een hoog kalkgehalte. Het duingebied met duinvalleien is grotendeels in de 19e en begin 20e eeuw ontstaan door afsnoering van strandvlakte als gevolg van het ontstaan van nieuwe zee-repen. Het zuidoostelijke deel van het gebied stamt uit de late Middeleeuwen.

Het duingebied van Voorne heeft een grote variatie in landschapstypen en heeft daardoor een grote soortenrijkdom, zowel wat betreft flora als fauna. Het bestaat uit een afwisselend duingebied met twee grote duinmeren (Breede water en Quackjeswater) en meerdere kleine poelen, moerassen, grote oppervlakte bos en struweel, duingraslanden en natte duinvalleien. Aan de binnenduintrand liggen een aantal landgoedbossen met stinzefflora.

Begrenzing

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd:

- Verharde wegen en bebouwing, die reeds tekstueel waren geëxclaveerd, zijn aan de rand van het gebied zoveel mogelijk ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- De zee-waartse begrenzing van het gebied is op de duinvoet van het buitenduintrand gelegd (zie ook volgende paragraaf).

Overige wijzigingen groter dan 1 ha betreffende de volgende punten:

- De operationele leidingstrook over de Brielse Maas Dam aan oostzijde Oostvoornse Meer is buiten het gebied gebracht, omdat hier geen waarden aanwezig zijn en het aan de rand van het gebied ligt. De grens is gelegd op de grens van het natuurgebied cq. eigendom van het ZH Landschap (verkleining van ca. 4 ha).
- De begrenzing in het Oostvoornse Meer is uitgebreid met een eilandje (ca. 4 ha) waar het Zuid-Hollands Landschap herinrichtingsplannen heeft met als doel H2110 embryonale duinen. Dit levert tevens een logischere begrenzing op.
- Landgoed De Duintjes (7,3 ha), vrijwel geheel omsloten door Habitatrichtlijngebied, is toegevoegd in verband met de aanwezigheid van H2180_C duinbossen, *binnenduintrand* (subtype C).

Natura 2000 database

Habitattypen

Code	Habitatype
H2120	Witte duinen
H2130	Grijze duinen
H2160	Duindoornstruwelen
H2170	Kruipwilgstruwelen
H2180	Duinbossen
H2190	Vochtige duinvalleien

Habitatrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
H1014	Nauwe korfslak
H1340	Noordse woelmuis
H1903	Groenknolorchis

Vogelrichtlijnsoorten

Soortnr	Soort
A008	Georde fuut - b
A017	Aalscholver - b
A034	Lepelaar - b

Voorstel voor het toevoegen aan de database:

H6410	Blauwgraslanden ¹

Voorstel voor het verwijderen uit de database:

H2150	Duinheiden met struikhei ¹³
A026	Kleine zilverreiger – n ²¹
A027	Grote zilverreiger – n ²¹
A094	Visarend – n ²²

Kernopgaven

- 2.02 **Grijze duinen:** Uitbreiding en herstel kwaliteit van grijze duinen *H2130, ook als habitat van tapuit A277, velduil A222 en blauwe kiekendief A082, door tegengaan vergrassing en verstruweling.
- 2.04 **Droge duinbossen:** Uitbreiding oppervlakte (ook in zeereep) en verbetering kwaliteit (structuurvariatie en soortenrijkdom) van duinbossen (*droog*) H2180_A.
- 2.05 **Open vochtige duinvalleien, inclusief vochtige duinbossen:** Behoud oppervlakte en herstel kwaliteit van vochtige duinvalleien (*kalkrijk*) H2190_B. Behoud vochtige duinvalleien H2190 als habitat van roerdomp A021, lepelaar A034, blauwe kiekendief A082, velduil A222, noordse woelmuis *H1340, nauwe korfslak H1014 en groenknolorchis H1903 (vergroting oppervlakte is vrijwel overal gedaan). Op Terschelling en Schiermonnikoog meer ruimte voor duinbossen (*vochtig*) H2180_B.

Instandhoudingsdoelen

Algemene doelen

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie.

Behoud van de bijdrage van het Natura 2000 gebied aan de ecologische samenhang van het Natura 2000 netwerk zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie.

Behoud en waar nodig herstel van de ruimtelijke samenhang met de omgeving ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functies van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Behoud of herstel van gebiedsspecifieke ecologische vereisten voor de duurzame instandhouding van de habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelen zijn geformuleerd.

Habitattypen

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ("witte duinen")

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting De zeewering bestaat hier uit opgespoten rivierzand. Dit zand kan niet eenvoudig gaan verstuiven. Bovendien komt het gebied steeds meer in de luwte te liggen door de uitbreiding van de Maasvlakte, waardoor weinig kansen voor verbetering van het habitatype witte duinen bestaan. Mogelijk kunnen zich wel voor de zeereep jongere helmduinen vormen in het gebied Voordelta.

H2130 *Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) en *grijze duinen, heischraal* (subtype C).

Toelichting Oppervlakte-uitbreiding en kwaliteitsherstel van het habitatype grijze duinen is gewenst gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding en de grote verantwoordelijkheid van Nederland voor dit habitatype in Europa. Het beste kan dit gebeuren vanuit gedegradeerd duingrasland of ten koste van struweel. Behoud van de goede voorbeelden is om dezelfde reden van groot belang.

H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2130 grijze duinen of habitatype H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting Het habitatype duindoornstruwelen is over voldoende oppervlakte aanwezig en landelijk niet bedreigd. Uitbreiding van het habitatype kan een bedreiging vormen voor onder meer habitatype H2130 grijze duinen. Het type komt lokaal in goede kwaliteit (met veel struweelsoorten) voor op locaties die niet conflicteren met de doelstellingen voor type H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien; op dergelijke locaties is behoud van belang. Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge die als matig ontwikkeld beoordeeld worden.

H2170 Duinen met *Salix repens ssp. argentea* (*Salicion arenariae*)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting Het habitatype kruipwilgstruwelen is momenteel alleen in matige kwaliteit aanwezig over een geringe oppervlakte.

H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit duinbossen, *vochtig* (subtype B) en duinbossen, *binnenduintrand* (subtype C) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit duinbossen, *droog* (subtype A). Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H2130 grijze duinen of H2190 vochtige duinvalleien is toegestaan.

Toelichting Het gebied herbergt een breed scala aan duinbossen over een groot oppervlakte. Voor het habitatype duinbossen, *droog* (subtype A) bestaat aan de binnenduintrand goede

mogelijkheden voor verbetering kwaliteit. Op termijn kan het gebied daarom een zeer grote bijdrage leveren aan het landelijke doel voor duinbossen, *droog* (subtype A). Habitattype duinbossen, *vochtig* (subtype B) komt met een dusdanig grote oppervlakte voor dat het gebied een zeer grote bijdrage levert aan het landelijke doel voor dit subtype. Bijzondere aandacht verdient het behoud van het Elzenbroekbos langs het Quackjeswater, een uiterst zeldzaam bostype in de Nederlandse kustduinen (onderdeel van duinbossen, *vochtig* (subtype B)). Het gebied is in de afgelopen decennia zodanig dichtgegroeid met bos en struweel, dat er een opgave is om het aandeel open begroeiing in het gebied te vergroten; dit mag ten koste gaan van oppervlakte van het habitattype duinbossen.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A) en vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).

Toelichting Het gebied herbergt de beste voorbeelden van vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) in Zuidwest-Nederland. Vanwege het grote oppervlakte en de bijzondere kwaliteit levert het gebied een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor dit subtype. De grotere plassen en duinmeren behoren tot vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A). Deze zijn ten dele – als gevolg van vogelkolonies – geëutrofiëerd, maar gezien de opgave voor watervogels wordt geen kwaliteitsverbetering nagestreefd. Kleinere duinplassen met vochtige duinvalleien, *open water* (subtype A) zijn op veel plaatsen goed ontwikkeld.

H6410 Grasland met *Molinia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitattype blauwgraslanden komt in matige vorm voor op de overgang tussen de hogere duinen en de vroongronden. Voor Voornes Duin wordt geen uitbreiding oppervlakte of verbetering kwaliteit nagestreefd.

Soorten

H1014 Nauwe korfslak

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft een gebied met een groot aantal populaties van de nauwe korfslak, die verspreid in het gebied voorkomen.

H1340 *Noordse woelmuis

Doel Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting Deze endemische ondersoort verkeert in een zeer ongunstige staat van instandhouding. In duinvalleien komt de noordse woelmuis meestal in wat ruigere vegetaties voor, in dit gebied gaat het om schorren, rietmoeras en natte duinvalleien. Doordat de schorren periodiek overstromen blijven concurrenten van de noordse woelmuis weg, dit biedt goede kansen voor de ontwikkeling van een duurzame populatie.

H1903 Groenknolorchis

Doel Behoud omvang en kwaliteit biotoop voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft hier één van de grootste populaties van de groenknolorchis in ons land. Deze soort verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Voor behoud van de soort in het gebied dienen de kalkrijke vormen van de duinvalleien in oppervlakte en kwaliteit behouden te blijven.

Broedvogels

A008 Geoorde fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 paren.

Toelichting De duinmeren in het Voornes duin vormen één van de twee belangrijke broedplaatsen in de duinen (naast Meijendel en Berkheide) voor de geoorde fuut. Al sedert de 70-er jaren komen jaarlijks enkele paren tot broeden in de duinmeren. Het hoogste aantal (9 paren) werd geteld in 1994. Het gemiddeld aantal paren bedroeg in de periode 1999-2003 ruim 5. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie en het betreft een relatief geïsoleerde broedplaats.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van tenminste 1.100 paren.

Toelichting De kolonie aalscholvers in het Breede Water vestigde zich in 1984. Het aantal paren nam snel toe tot een maximum in 1998 (1.510 paren). Sedertdien beweegt het aantal paren zich tussen de 1.000 en 1.300; gemiddeld over de periode 1999-2003 circa 1.150. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 100 paren.

Toelichting De kolonie lepelaars in het Quackjeswater vestigde zich in het rietmoeras in 1989. De aantallen namen snel toe tot een maximum van 230 paren in 1998. In recente jaren bedraagt het aantal circa 100; gemiddeld over de jaren 1999-2003 107 paren (minimaal 82 paren in 2001 en maximaal 137 paren in 2002). Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

Synopsis

<i>Habitattypen</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling oppervlakte</i>	<i>Doelstelling kwaliteit</i>
H2120 Witte duinen	-	-	=	=
H2130_A Grijze duinen (<i>kalkrijk</i>)	--	+	>	>
H2130_C Grijze duinen (<i>heischraal</i>)	--	+	>	>
H2160 Duindoornstruwelen	+	++	= (<)	=
H2170 Kruiwilgstruwelen	+	-	= (<)	=
H2180_A Duinbossen (<i>droog</i>)	+	+	= (<)	>
H2180_B Duinbossen (<i>vochtig</i>)	-	++	= (<)	=
H2180_C Duinbossen (<i>binnenduinrand</i>)	-	+	= (<)	=
H2190_A Vochtige duinvalleien (<i>open water</i>)	-	+	=	=
H2190_B Vochtige duinvalleien (<i>kalkrijk</i>)	-	++	=	=
H6410 Blauwgraslanden	--	-	=	=

<i>Soorten</i>	<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
H1014 Nauwe korfslak	-	++	=	=
H1340 Noordse woelmuis	--	+	>	>
H1903 Groenknolorchis	--	+	=	=

<i>Broedvogelsoorten</i>		<i>Staat van instandhouding</i>	<i>Relatieve bijdrage</i>	<i>Doelstelling leefgebied</i>	<i>Doelstelling populatie</i>
A008	Geoorde fuut	+	-	=	=
A017	Aalscholver	+	+	=	=
A034	Lepelaar	+	+	=	=

¹ Op basis van recente informatie blijkt het habitatype thans voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied.

¹³ Op basis van recente informatie blijkt het habitatype niet voor te komen binnen de (huidige) begrenzing van het Natura 2000 gebied of het gebied kan onvoldoende bijdrage leveren.

²¹ Aantal thans lager dan ongeveer 0.1% van biogeografische populatie.

²² Aantal thans lager dan gemiddeld seizoensmaximum van 2 vogels.